

Aan de gemeenteraad van Bloemendaal
Bloemendaalseweg 158
2051 GJ Overveen

Overveen, 3 december 2024

Betreft: Rapportage DoeMee-onderzoek 2024 - Energiebesparingsplicht

Bijlagen:

1. Rapport Algemene Rekenkamer – Energiebesparingsplicht
2. Rapport Ecorys - DoeMee-onderzoek 2024 - Energiebesparingsplicht
3. Definitieve factsheet Bloemendaal en ODIJ – Energiebesparingsplicht

Geachte raad,

Aanleiding

Eind 2023 kondigde de Algemene Rekenkamer aan onderzoek te gaan doen naar de energiebesparingsplicht bij bedrijven. Omdat dit een thema is dat niet alleen landelijk, maar ook regionaal en lokaal relevant is, besloot de Vereniging van Rekenkamers (VvR, voorheen NVRR) d.m.v. een DoeMee-onderzoek hierbij aan te haken. Zo konden beide onderzoeken elkaar landelijk versterken.

De rekenkamer van Bloemendaal heeft zich, zoals gemeld in haar Jaarplan 2024, bij de uitvoering van het onderzoek van 2024 aangesloten. De Algemene Rekenkamer heeft de onderzoeksresultaten op 21 november 2024 gepubliceerd.

Met deze brief informeert de rekenkamer u over de onderzoeksaanpak en de belangrijkste uitkomsten van het landelijke onderzoek en de, voor Bloemendaal, daaruit voortvloeiende aanbevelingen. Als bijlagen bij deze brief treft u de landelijke rapportages aan, alsmede de factsheet waarin de resultaten voor de gemeente Bloemendaal worden gepresenteerd, veelal gespiegeld aan het landelijke beeld.

Doel van het onderzoek

De centrale vraag van het onderzoek luidt:

“Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?”

Het DoeMee-onderzoek 2024 beoogde na te gaan:

- of en zo ja welke afspraken de gemeente of provincie met de omgevingsdienst heeft gemaakt over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht;
- hoe de omgevingsdiensten over de uitvoering van de afspraken rapporteren aan de gemeente of provincie;
- hoe het college rapporteert aan de gemeenteraad of Provinciale Staten.

Achtergrondinformatie

Energie en klimaat

De energiebesparingsplicht geldt al sinds 1993. Zo wordt beoogd een belangrijke bijdrage te leveren aan het realiseren van doelen op het gebied van energie en klimaat.

Energiebesparingsplicht

Bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken, zijn verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten.

Omgevingsdienst

Het is de omgevingsdienst die het toezicht op de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag. Deze verplichtingen maakten onderdeel uit van de Wet milieubeheer en zijn per 1 januari 2024 in de Omgevingswet opgenomen.

Per 1 juli 2023 is de energiebesparings- en informatieplicht toegevoegd aan het basistaken pakket van de omgevingsdiensten. Het is dus per 1 juli 2023 de omgevingsdienst die het toezicht en de handhaving uitvoert op de energiebesparings- en informatieplicht in opdracht van gemeenten en provincies.

Beschikbare middelen

De omgevingsdiensten ontvangen middelen van gemeenten en provincies voor de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Hiervoor stellen omgevingsdiensten over het algemeen werkplannen op of stellen ze dienstverleningsovereenkomsten op.

Om de capaciteit van de omgevingsdiensten voor toezicht en handhaving van de verplichtingen te versterken heeft het Rijk, vanwege de uitbreiding van het takenpakket met de taken rondom de energiebesparings- en informatieplicht, sinds 2019 verschillende subsidies beschikbaar gesteld.

Onderzoeksaanpak en landelijk resultaat

Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Ecorys, in opdracht en onder begeleiding van de VvR. Leden van de VvR zijn rekenkamers van gemeenten, provincies en waterschappen. In totaal deden er 109 rekenkamers mee aan het DoeMee-onderzoek 2024. Ze vertegenwoordigen 111 gemeenten en 12 provincies. Informatieverzameling voor dit onderzoek vond plaats door middel van enquêtes, aangevuld met desk-study en focusgroepen.

Op basis van de resultaten van de enquête en deskstudie zijn per individuele deelnemende overheid factsheets opgesteld. De basis voor deze factsheets waren de antwoorden van de gemeenten en/of provincie en de bijbehorende omgevingsdienst. In deze factsheets is het antwoord van de gemeente of provincie op de enquête met het antwoord van de bijbehorende omgevingsdienst in één factsheet gecombineerd.

Op basis van de uitkomsten dit onderzoek trok de VvR de conclusie dat invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht een belangrijke bijdrage levert aan het realiseren van doelen op het gebied van energie en klimaat. Desalniettemin blijkt dat bedrijven maar beperkt invulling geven aan de energiebesparingsplicht en dat overheden de naleving daarvan maar beperkt controleren.

Resultaten en aanbevelingen Bloemendaal en Omgevingsdienst IJmond

Toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht voor gemeente Bloemendaal wordt uitgevoerd door Omgevingsdienst IJmond (ODIJ). Een opdracht voor de omgevingsdienst heeft gemeente geformuleerd in een gemeenschappelijke regeling.

Het budget voor deze opdracht wordt bepaald op basis het aantal te controleren instellingen en verwachte urenbesteding per te controleren bedrijf. Hierover zijn ook afspraken gemaakt met de Provincie Noord-Holland via het Energiebesparingsakkoord. Deze opdracht wordt door ODIJ uitgevoerd.

De sturing vindt plaats door middel van periodieke evaluatie van het werk- en uitvoeringsprogramma op basis van voortgangsrapportages. Er zijn ook KPI's afgesproken met omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht, zoals het aantal controles en hercontroles.

De omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing door specifieke energiecontroles uit te voeren aan de hand van de erkende maatregelenlijst en het uitvoeren van energiescans.

Het aantal bedrijven dat per jaar wordt gecontroleerd, wordt bepaald aan de hand van het aantal beschikbare uren in de bezetting en eventueel budget voor inhuur externen. In 2022 en 2023 was er sprake van een intensivering van de controles en daarmee ook een stijging van het aantal geconstateerde overtredingen. Naar schatting heeft de omgevingsdienst 2-5 jaar nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht.

Bedrijven en instellingen met een energiebesparingsplicht besparen zo naar alle waarschijnlijkheid minder energie dan het Rijk wil. Echter al sinds 1993 bestaat deze verplichting om energie te besparen. Energiebesparing behoort tot de instrumenten om te voldoen aan internationale klimaatafspraken.

Vanuit de gemeenteraad zijn er nooit vragen gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door ODIJ. Bloemendaal sluit daarbij aan op de meerderheid van de onderzochte gemeenten. Voor meer informatie verwijzen wij u naar bijlage 3.

Conclusie

De gemeente Bloemendaal zorgt door het beleggen van de taak bij de Omgevingsdienst IJmond in voldoende mate voor de uitvoering van deze taken in het kader van het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing.

Echter er is onvoldoende blijk van aandacht van de raad voor de uitvoering van deze specifieke taak ten aanzien toezicht en handhaving. De raad heeft op deze wijze geen zicht op het behalen van de afgesproken prestaties en benut zo onvoldoende haar sturingsmogelijkheden ten aanzien van energiebesparing en het door haar gewenste ambitieniveau daartoe.

Aanbeveling

Bespreek als raad of en hoe de raad beter zicht wil hebben op het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht, en de informatieplicht energiebesparing door de Omgevingsdienst IJmond. Zo ja, bepaal dan de inhoud van de gewenste aanvullende informatie en de wijze van rapporteren.

Slotwoord

De rekenkamer van de gemeente Bloemendaal hoopt u hiermee een handvat te hebben gegeven om uw controlerende taak inzake de energiebesparingsplicht nader in te kunnen vullen.

Wij zullen de ontwikkelingen binnen Bloemendaal met belangstelling blijven volgen en zijn van harte bereid, zo gewenst, met u hierover in gesprek te gaan.

Rest ons de organisatie te bedanken, die het onderzoeksmateriaal voortvarend heeft verstrekt.

Met vriendelijke groet,

Mw. B.J. Glashouwer RE RI CISA
Voorzitter Rekenkamer

Mw. mr. drs. V.V. Tsjebanova
Lid-Rapporteur